

Integreren als vreemde witte eend in de bijt

De zon gaat in Batouri, een stadje dat zich bijna op de evenaar bevindt, om ongeveer 18 uur heel snel onder. Dus de lange avonden, en ook de hete middaguren waarin de stad siësta houdt, vul ik met brieven schrijven naar het thuisfront en, bij een totaal gebrek aan Frans-talige lectuur als kranten of tijdschriften, het lezen van Nederlandse boeken. Tussen Nederlandse vrijwilligers onderling, ontstaat er ter plaatse dan ook een levendige boekenruil. Maar wat verder te doen om te integreren, naast mijn werk?

Ik hoef daar weinig over na te denken, want ik word zonder al te veel inspanningen opgenomen in de plaatselijke gemeenschap: ik raak bijna vanzelf geïntegreerd. In de brief van 6 juni 1983, ik woon dan krap twee maanden in Batouri, schrijf ik er het volgende over:

'In het weekend ga ik regelmatig dansen in de 'nachtclub'. Zo stonden er vorige week ineens drie mannen voor m'n deur, de ene kende ik wel, het was de chef van het elektriciteitsbedrijf waar ik de dag tevoren mijn rekening had betaald. Hij kwam even gedag zeggen, zo gaat dat hier. Toen zijn we maar met z'n vieren gaan dansen, heel gezellig. Daar kan geen Europeaan aan tippen, aan dat soepele bewegen van Afrikanen! En vrijdag werd ik door de buurman, een Belgische pater, voorgesteld aan de directeur van de tabaksmatenschap, La Société Camerounaise de Tabac (SCT), een Fransman die hier al 25 jaar woont.

Hij zit er warmpjes bij, in een villa met een gladgeschoren gazon, twee bruine hengsten en het nodige huispersoneel. Echt een koloniaal, maar erg aardig. Ik werd uitgenodigd om mee te gaan naar een dansfeest bij de Pygmeeën (Baka), die in deze streek in het oerwoud leven. Jammer genoeg ging het niet door, maar volgende keer beter. Bij die goeie man kwam ook de commandant van de gendarmerie op de borrel, en die reed zaterdagmiddag in z'n jeep m'n erf op om me goedendag te zeggen. Zo gaat dat hier. Moet je in Nederland komen, niemand heeft tijd, en wie komt er nou zomaar even gedag zeggen? Je moet minstens iets te vragen hebben, anders snappen ze niet waarom je langskomt. Ook in de stad op de markt en in de winkeltjes klets ik met iedereen wat af, alsof ik hier al jaren woon. Ze kennen mij ook eerder dan ik hen, want die zwarte mensen lijken allemaal op elkaar. Ook met een paar leraren van het lyceum hier heb ik leuk contact, die maken me ook een beetje wegwijs in de Afrikaanse gewoonten en waar ik op moet letten. Zo vertellen ze mij, dat ze bij een blanke altijd een hogere prijs proberen te bedingen. Maar ja, je bent ook schatrijk in hun ogen, nietwaar?'

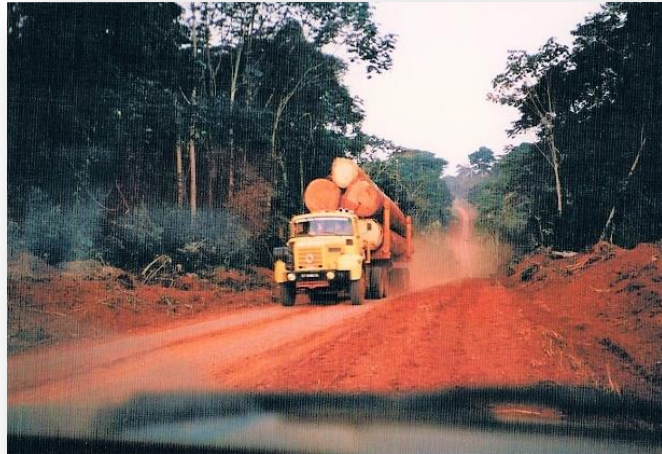
En in de brief van 19 juni 1983:

'Dit weekend ben ik op bezoek geweest bij Fransen en Duitsers, die werken voor een Duitse maatschappij die in het oerwoud bomen kapt. Enorme woudreuzen worden omgelegd en per vrachtwagen, men noemt deze een grumier, naar Douala vervoerd. Het is een heel bedrijf daar 'in the middle of nowhere'. Ze wonen er naar Kameroense maatstaven ook ontzettend luxe, met eigen generatoren, videorecorder en airconditioning. Iedere week worden ze per vliegtuig bevoorrad, lekkere happen en films en ook onderdelen voor de auto's. Ze hebben

Herenbezoek aan huis

er speciaal een vliegveldje voor aangelegd. De mensen uit de buurt hadden nog nooit een vliegtuig gezien en dachten dat het hekserij was, want hier in Afrika tiert de zwarte magie nog welig, je hoort zo wat verhalen. Nou, ik heb er heerlijk gegeten en gedronken, maar het doet allemaal nogal koloniaal aan, zo'n Europees 'eilandje' midden in het oerwoud, lekker luxe. Voor een keertje is het wel leuk'.

Ik ga toch maar even aan de kant, als zo'n grumier aan komt denderen

Een aandachtige lezer zal direct opmerken, dat ik het alleen over mannen heb. Tijdens mijn werk in de dorpen kom ik uiteraard veel in aanraking met vrouwen en kinderen. Maar in Batouri zelf ben ik niet alleen wit, maar ook single en vrouw, en dat is als begin dertiger, beslist ongebruikelijk. Iedere vrouw van mijn leeftijd is er getrouwd en heeft minstens een paar kinderen. Het huishouden, zonder wasmachine of andere huishoudapparatuur, slokt heel wat aandacht van hen op. Ze verbouwen voedsel voor het gezin op hun veldjes, vaak een flink eind lopen van huis, halen water aan de bron, hebben vaak nog een kind aan de borst, koken de maaltijd en daarmee is hun dag al wel gevuld. Dus eens gezellig met een vriendin afspreken, is er hier niet bij. Een enkele vrouw heeft een baan als *fonctionnaire* (ambtenaar), waardoor zij het nog drukker heeft. Want de keuken is en blijft haar domein, daaraan wordt niet getornd, niet in de laatste plaats door de vrouwen zelf: de keuken is van haar! Voor al deze vrouwen ben ik een 'vreemde witte eend in de bijt'. Hun echtgenoten daarentegen, vinden zo'n blanke maar wát interessant, dus aan hun aandacht heb ik geen gebrek. Zij blijven echt niet gezellig thuis bij moeder de vrouw en gaan na het werk en de maaltijd alweer snel op pad, naar één van de vele barretjes in de stad, om hun vrienden te ontmoeten. Denk daarbij niet aan al te luxe etablissementen, maar aan een klein vertrek met wat opgestapelde kratten bier en frisdrank. Met soms een koelkast, voorzien van een heus slot, in de hoek om de dranken koel te houden. Buiten staan wat houten banken onder een afdak. Bier is wat je noemt de nationale drank in Kameroen. Het is een veilige drank, dit in tegenstelling tot schoon drinkwater, want dat is niet overal te vinden. Batouri heeft op dat moment nog geen waterleiding, men is afhankelijk van water uit bronnen of zelfs uit de rivier of beek, die qua hygiëne onbetrouwbaar zijn. In de Middeleeuwen dronk de Nederlander om dezelfde reden ook bier, zogenaamd 'dun bier', in plaats van water. Het bier in Kameroen zit in flessen van 0,7 liter, met een iets lager alcoholpercentage dan in Nederland, en dat lest de dorst fantastisch. Populaire merken zijn *Beaufort* (mijn favoriet), *Trente Trois* (33) of *Guinness*. Bier is altijd te vinden in Batouri, behalve wanneer de weg ernaartoe zó slecht is, dat de flessen onderweg kapot dreigen te rammelen en de voorraad daarom uitblijft. De overheidsdiensten die verantwoordelijk zijn voor het onderhoud van de onverharde wegen, worden dan op commando van de directeur van de tabaksmaatschappij ontboden bij de prefect, het hoofd van het departement. Binnen no time

wordt vervolgens de weg weer hersteld. Want zonder bier... dat geeft maar onrust in de stad.

Schilderkunst op de muur van een bar, met een waarschuwing tegen diefstal van flessen drank

pas ses bijoux sur le véranda, n'est-ce pas?' Oftewel: 'je legt je sieraden toch ook niet buiten op de veranda?' Kortom: (Nederlandse) vrouwen die zich in een barretje ophouden, die worden blijkbaar niet tot de sieraden gerekend...

Nadat in 1985 een verpleegkundige, eenmaal gepensioneerd in Nederland, in een ander stadje arriveert als SNV-vrijwilliger, vertelt zij ons in geuren en kleuren, hoe zij, net als ik, er het hof wordt gemaakt door heren van haar leeftijd. Ik wil maar zeggen: Een vrouw alleen vindt men maar niets, zij moet beschermd worden en mannen zijn daarvoor 'in de wieg gelegd'. We zullen dat maar positief duiden.

Uiteindelijk krijg ik er een vriend, en het moet gezegd: dat geeft een hoop rust aan de deur! Maar of ik ook thuisblijf, zoals de andere vrouwen? Integratie kent natuurlijk wel grenzen.

Ria Verbeek
©Terug naar Batouri

Op een avond ga ik met Harm, een Nederlandse landbouwkundige die op een gegeven moment in Batouri wordt gestationeerd, ook wat drinken in een barretje. Het is er gezellig druk, heren van diverse overheidsdiensten zitten er achter hun bier. Zoals gewoonlijk ben ik de enige vrouw in het gezelschap en omdat mijn dag niet helemaal naar wens is verlopen en ik daarom in een wat rebelse stemming ben, vraag ik aan de heren waarom ze hun vrouw niet eens meebrengen. Het antwoord dat ik dan van een van de heren krijg, is onsterfelijk en zegt alles over de man-vrouwverhoudingen in Kameroen: '*On ne met*